

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนที่อยู่ในฐานะผู้ถูกกล่าวหา เมื่อได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะต้องได้รับความคุ้มครองและได้รับหลักประกันที่จำเป็น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ซึ่งสิทธิในการที่จะมีที่ปรึกษากฎหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกันกับทนายความในศาลเยาวชนและครอบครัว ก็ถือว่าเป็นสิทธิและหลักประกันขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องให้การรับรองและคุ้มครองให้เด็กและเยาวชนได้รับสิทธิดังกล่าว

การที่รัฐจะต้องสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายให้กับเด็กและเยาวชนนั้น ได้มีการบัญญัติรับรองเอาไว้ในมาตรฐานสากลที่ได้รับการยอมรับในนานาอารยประเทศ เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ข้อ 14 วรรคสาม(d)¹ บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้าบุคคลนั้น และมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ด้วยตนเอง หรือด้วยความช่วยเหลือทางกฎหมายของทนายความ สิทธิที่บุคคลจะได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีทนายความ ในกรณีที่บุคคลนั้นไม่มีทนายความก็พึงได้รับการจัดทนายความให้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมโดยที่ผู้นั้นไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย” และกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 15.1 บัญญัติได้เอาไว้ว่า “ตลอดการดำเนินคดีนั้น เด็กและเยาวชนมีสิทธิที่จะให้ที่ปรึกษากฎหมาย (legal advisor) เป็น

¹ International Covenant on Civil and Political Rights, Article 143. (d) :

3. In the determination of any criminal charge against him, everyone shall be entitled to the following minimum guarantees, in full equality: (a) To be informed promptly and in detail in a language which he understands of the nature and cause of the charge against him;

(d) To be tried in his presence, and to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing; to be informed, if he does not have legal assistance, of this right; and to have legal assistance assigned to him, in any case where the interests of justice so require, and without payment by him in any such case if he does not have sufficient means to pay for it

ตัวแทนหรือร้องขอความช่วยเหลือด้านกฎหมาย โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายของแต่ละประเทศ”² และกฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกตรึงโดยสหประชาชาติ ค.ศ. 1996 (United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty) ข้อ 18 (a)³ บัญญัติว่า “เด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมมีสิทธิที่จะได้รับคำปรึกษาด้านกฎหมายและความช่วยเหลือด้านกฎหมายอื่นๆ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ” และตามหลักการและแนวทางของสหประชาชาติว่าด้วยการเข้าถึงการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems) ที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของตำรวจ พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา ที่จะต้องให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่ไม่สามารถจัดหาทนายความด้วยตนเองได้⁴ โดยเด็กจะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายภายใต้เงื่อนไขเดียวกันกับที่ผู้ใหญ่ได้รับด้วย⁵

สิทธิของเด็กและเยาวชนที่จะได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 นั้น ได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จะต้องสนับสนุนความช่วยเหลือโดยการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้กับเด็กและเยาวชนหากเด็กและเยาวชนไม่สามารถจัดหาที่ปรึกษากฎหมายได้ด้วยตนเองอย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ

² United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice ,Beijing Rules

15. Legal counsel, parents and guardians

15.1 Throughout the proceedings the juvenile shall have the right to be represented by a legal adviser or to apply for free legal aid where there is provision for such aid in the country.

³ United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty Section 18 (a)

“Juveniles should have the right of legal counsel and be enabled to apply for free legal aid, where such aid is available, and to communicate regularly with their legal advisers. Privacy and confidentiality shall be ensured for such communications”

⁴ United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems article 23

“It is the responsibility of police, prosecutors and judges to ensure that those who appear before them who cannot afford a lawyer and/or who are vulnerable are provided access to legal aid.”

⁵ United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems article 22

“Children should have access to legal aid under the same conditions as or more lenient conditions than adults.”

ครอบครัวกลางและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติให้เด็กและเยาวชนมีสิทธิได้รับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายจากศาลเพียงสองกรณี คือกรณีการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายในชั้นตรวจสอบการจับ⁶ และกรณีการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายในชั้นพิจารณาของศาล⁷ เท่านั้น

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนคือ ในชั้นสอบสวน เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำทุกครั้ง ซึ่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ไม่ได้บัญญัติเอาไว้ว่า หากเด็กและเยาวชนที่ถูกแจ้งข้อกล่าวหาหรือสอบปากคำไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย รัฐจะให้ความช่วยเหลือหรือให้การสนับสนุนในการจัดหาหรือแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้⁸ ทำให้เกิดปัญหาในการตีความกฎหมายว่าเป็นหน้าที่ของรัฐหรือ

⁶พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 73 บัญญัติว่า

“เมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาล ให้ศาลตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งให้.....”

⁷พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 120 บัญญัติว่า

“ในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จำเลยจะมีทนายความแก้คดีแทนไม่ได้แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษากฎหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความได้ ในกรณีที่จำเลยไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้”

⁸พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 75 วรรคสอง บัญญัติว่า

“ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้งพร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย”

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 วรรคสองนั้น มีบัญญัติเอาไว้ในเพียงว่า “ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่า

เป็นหน้าที่ของเด็กและเยาวชนในการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมการสอบสวน โดยบางกรณีเป็นภาระหน้าที่ของเด็กและเยาวชนจะต้องดำเนินการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายด้วยค่าใช้จ่ายของตนเองในชั้นสอบสวน ซึ่งเป็นการขัดกับหลักการตามมาตรฐานสากลที่เด็กและเยาวชนในฐานะผู้ถูกกล่าวหาสมควรที่จะได้รับความช่วยเหลือโดยการสนับสนุนและจัดหาที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายโดยปัจจุบัน ยังไม่มีหน่วยงานใดที่ทำหน้าที่ประสานงาน หรือมีหน้าที่จัดหาที่ปรึกษากฎหมายให้กับเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวนโดยตรง

กรณีที่เด็กและเยาวชนไม่สามารถจัดหาที่ปรึกษากฎหมายได้เองในชั้นสอบสวน การจัดหาที่ปรึกษากฎหมายจึงตกเป็นภาระหน้าที่ของพนักงานสอบสวนซึ่งยังประสบปัญหาในการติดต่อประสานงานในการขอแรงที่ปรึกษากฎหมาย เนื่องจากไม่มีหน่วยงานใดที่ทำหน้าที่ประสานงานในการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมสอบปากคำในชั้นสอบสวน ทำให้พนักงานสอบสวนจะต้องประสานงานไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวเท่านั้น โดยหากกรณีที่สถานีตำรวจอยู่ห่างไกลจากศาลจะทำให้เกิดความล่าช้าในการติดต่อประสานงาน และจะไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากที่ปรึกษากฎหมายในการเดินทางไปร่วมสอบสวน

ปัญหาประการต่อมาคือ ในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาคดีของศาล การแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 และมาตรา 120 บัญญัติให้เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องมีที่ปรึกษากฎหมายปฏิบัติหน้าที่เสมอโดยไม่มีข้อยกเว้น ไม่ว่าเด็กและเยาวชนจะต้องการที่ปรึกษากฎหมายหรือไม่ก็ตามส่งผลให้ในคดีเล็กน้อย เช่น คดีลหุโทษ หรือ คดีที่มีอัตราโทษเล็กน้อย จะต้องมีการจัดตั้งที่ปรึกษากฎหมายทุกกรณี ซึ่งในกรณีที่ที่ปรึกษากฎหมายติดภารกิจ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ส่งผลให้ต้องมีการเลื่อนการสอบสวน เลื่อนการพิจารณาคดีหรือสืบพยานออกไปหลายนัด ส่งผลกระทบให้กระบวนการวิธีพิจารณาสำหรับเด็กและเยาวชนล่าช้าออกไปโดยไม่จำเป็นซึ่งไม่สอดคล้องกับโครงสร้างและลักษณะการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ที่จะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ โดยไม่จำเป็นต้องมีวิธีพิจารณาอย่างเคร่งครัด แต่เป็นการดำเนินการในลักษณะการปรึกษาหารือภายในครอบครัว โดยในคดีที่มีความผิดเล็กน้อย พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับ หรือศาลสามารถใช้มาตรการพิเศษเพื่อเบี่ยงเบนคดีเด็กและเยาวชนออกจากวิธีพิจารณาในศาลได้ หรือสามารถไกล่เกลี่ยหรือใช้มาตรการ

กระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง.....” โดยไม่ได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายให้กับเด็กและเยาวชน หากเด็กและเยาวชน ไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย

พิเศษอื่นๆ ได้ทันที

คุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมายที่รัฐจัดหาหรือแต่งตั้งให้กับเด็กและเยาวชน ยังมีปัญหาในเรื่องคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากคุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลแต่งตั้ง ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมายการจดทะเบียนและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ. 2556 นั้น ไม่ได้บัญญัติให้ที่ปรึกษากฎหมายจะต้องมีประสบการณ์การทำงานหรือผ่านการปฏิบัติหน้าที่ในศาลมาก่อน ทำให้ที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลแต่งตั้งบางคนเป็นผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ ส่งผลให้ที่ปรึกษากฎหมายไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะช่วยเหลือหรือรักษาสติหรือคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนจนอาจทำให้การดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการแก้ไข เยียวยา ฟันฟู เด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดี

จากปัญหาดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดและหลักประกันพื้นฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กและเยาวชนในการได้รับความช่วยเหลือด้านที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐ และเทียบเคียงกับกฎหมายของต่างประเทศเพื่อการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการที่รัฐจัดหาหรือแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้กับเด็กและเยาวชน

จากการศึกษา พบว่าในประเด็นปัญหาการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวน สมควรที่จะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทางหรือโครงการให้ความช่วยเหลือในด้านการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายแก่เด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวนโดยเฉพาะ หรือมีการมอบอำนาจให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่ทำหน้าที่จัดหาที่ปรึกษากฎหมายให้กับเด็กและเยาวชนในแต่ละจังหวัดและสมควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 โดยเพิ่มขั้นตอนให้พนักงานสอบสวนมีการแจ้งสิทธิแก่เด็กและเยาวชนในการที่จะได้รับการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายให้จากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อันเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานที่รัฐจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนในฐานะผู้ถูกกล่าวหา นอกจากนั้น เพื่อความสะดวกรวดเร็วของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนในคดีเล็กน้อยและคดีหุโทษ และเพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าในการสอบสวน ควรบัญญัติกฎหมายให้มีการสละสิทธิการมีที่ปรึกษากฎหมายในคดีหุโทษหรือคดีเล็กน้อยในชั้นสอบสวนได้ โดย

กำหนดให้เยาวชนที่อายุเกินสิบห้าปี ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่สามารถรับรู้ผลแห่งการกระทำและการตัดสินใจของตนได้ สามารถละสิทธิในการมีที่ปรึกษากฎหมายได้สำหรับคดีลหุโทษหรือคดีเล็กน้อยได้ โดยจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ และพนักงานสอบสวนจะต้องเห็นว่าการละสิทธิดังกล่าวนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนด้วย ซึ่งการบัญญัติข้อยกเว้นดังกล่าวไม่เป็นการรื้อถอนสิทธิในการมีที่ปรึกษากฎหมายของเยาวชนแต่อย่างใด เนื่องจากเยาวชนยังได้รับสิทธิในการมีที่ปรึกษากฎหมายในคดีลหุโทษหรือคดีเล็กน้อยได้อยู่เช่นเดิม เพียงแต่มีทางเลือกที่จะละสิทธิได้เพิ่มขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าการละสิทธิของเยาวชนในคดีเล็กน้อยดังกล่าวนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนมากนักเนื่องจาก คดีที่ละสิทธิการมีที่ปรึกษากฎหมายได้เป็นคดีลหุโทษหรือคดีเล็กน้อย เป็นความผิดที่ไม่ส่งผลกระทบต่อรัฐโดยรวม ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเล็กน้อยดังกล่าว สามารถได้รับการเปรียบเทียบปรับหรือไถ่ถอน หรือเบี่ยงเบนออกจากกระบวนการยุติธรรมได้ทันที มากไปกว่านั้น ในการสอบสวนนั้น บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยมีสิทธิเข้าร่วมฟังการสอบสวนได้อีกทั้งยังสามารถร้องขอให้หมื่นนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนอยู่ร่วมด้วยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ได้อีกอีกด้วย จึงสมควรที่จะมีข้อยกเว้นให้มีการละสิทธิการมีที่ปรึกษากฎหมายได้ในคดีลหุโทษหรือคดีเล็กน้อย

การแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายในชั้นพิจารณาของศาล สมควรที่จะต้องแก้ไขบทบัญญัติ มาตรา 120 ให้ผ่อนคลายความเคร่งครัดลง โดยควรให้เยาวชนที่อายุเกินสิบห้าปี ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่สามารถรับรู้ผลแห่งการกระทำและการตัดสินใจของตนได้ในระดับหนึ่ง สามารถละสิทธิในการมีที่ปรึกษากฎหมายได้สำหรับคดีลหุโทษหรือมีอัตราโทษไม่สูง โดยจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่และศาลจะต้องเห็นว่าการละสิทธิดังกล่าวนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนด้วย ทั้งนี้การบัญญัติข้อยกเว้นให้เด็กและเยาวชนสามารถละสิทธิที่จะได้รับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายได้นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้บทบัญญัติเรื่องการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายในชั้นพิจารณาคดีมีความเคร่งครัดจนเกินไปและไม่ให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี สามารถดำเนินการไต่ถามหรือ

ใช้มาตรการพิเศษได้โดยไม่ต้องมีที่ปรึกษากฎหมาย เทียบเคียงกับการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในศาลต่างประเทศไม่จำเป็นต้องมีที่ปรึกษากฎหมายหรือทนายความร่วมพิจารณาคดีด้วยทุกครั้ง เนื่องจากการพิจารณาในศาลคดีเด็กและเยาวชนในต่างประเทศจะเป็นการดำเนินคดีในลักษณะการปรึกษาหารือภายในครอบครัว มากกว่าการมุ่งดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาต่อผู้คดีกันระหว่างโจทก์และจำเลย

คุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลแต่งตั้งให้กับเด็กและเยาวชน สมควรจะต้องมีการเพิ่มคุณสมบัติของประสบการณ์การทำงาน หรือผ่านการปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลอื่น เทียบเคียงกับทนายความที่รัฐแต่งตั้งให้สำหรับเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ ต่างก็มีคุณสมบัติที่จะต้องผ่านประสบการณ์การทำงานมาก่อน หรือผ่านการปฏิบัติหน้าที่ในศาลมาแล้ว การเพิ่มคุณสมบัติในเรื่องประสบการณ์การทำงานมีวัตถุประสงค์คือการกำหนดมาตรฐานให้ที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลแต่งตั้งมีประสิทธิภาพในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน และช่วยเหลือศาลในการหามาตรการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเยียวยา แก้อาย ฟ้นฟู เด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดี นอกจากนี้ ยังสมควรมีการปรับปรุงระบบการจ่ายค่าตอบแทนเพื่อจูงใจให้ที่ปรึกษากฎหมายที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลแต่งตั้ง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักประกันพื้นฐานเกี่ยวกับหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กและเยาวชนในการได้รับความช่วยเหลือด้านที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐ

1.2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของเด็กและเยาวชนที่จะได้รับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐในชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณาคดีและปัญหาของคุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมายที่รัฐแต่งตั้งให้ตลอดจนผลกระทบต่อสิทธิของเด็กและเยาวชน

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ เปรียบเทียบสิทธิของเด็กและเยาวชนในการได้รับความช่วยเหลือด้านที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐในชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณาคดี และคุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมายตามหลักกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.2.4 เพื่อศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมายให้มีการแจ้งสิทธิแก่เด็กและเยาวชนในการได้รับจัดหาที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐในชั้นสอบสวน และแนวทางการแก้ไขกฎหมายให้เยาวชนสามารถสละสิทธิในการมีที่ปรึกษากฎหมายได้ชั้นพิจารณาคดี ตลอดจนพัฒนาคุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมายที่รัฐแต่งตั้งให้

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาและแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็กและเยาวชน พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 นั้น ยังมีประเด็นปัญหาและมีผลกระทบต่อสิทธิของเด็กและเยาวชนอยู่โดยในชั้นสอบสวน การสอบปากคำไม่ได้บัญญัติเอาไว้ว่าหากเด็กและเยาวชนที่ถูกสอบปากคำไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย รัฐจะให้ความช่วยเหลือหรือให้การสนับสนุนในการจัดหาหรือแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ ทำให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมายว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นหน้าที่ของเด็กและเยาวชนในการการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมในชั้นสอบสวนประเด็นที่สอง ประเด็นปัญหาในชั้นพิจารณาของศาล ในกรณีที่จำเลยไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย มาตรา 120 ได้บัญญัติเป็นบทบังคับให้ศาลจำเป็นต้องแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็กและเยาวชนเสมอไม่ว่าเด็กและเยาวชนจะต้องการหรือไม่ก็ตาม ซึ่งไม่สอดคล้องกับโครงสร้างของลักษณะการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่ไม่จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัดเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญประเด็นที่สาม เรื่องคุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมายที่รัฐจัดหาให้กับเด็กและเยาวชนยังมีปัญหาในเรื่องคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือหรือรักษาสีขของเด็และเยาวชนที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบ

แนวทางการพัฒนาและแก้ไขหลักกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐให้มีประสิทธิภาพและคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนนั้นในชั้นสอบสวนจะต้องให้พนักงานสอบสวนมีการแจ้งสิทธิแก่เด็กและเยาวชนในการที่จะได้รับความช่วยเหลือในการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายก่อนดำเนินการสอบปากคำและแจ้งข้อหาทุกครั้ง และต้องมีข้อยกเว้นให้เยาวชนที่อายุเกินสิบห้าปี สามารถสละสิทธิในการมีที่ปรึกษากฎหมายได้สำหรับคดีหุโทษหรือคดีเล็กน้อยได้ โดยจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ และพนักงานสอบสวนจะต้องเห็นว่าการสละสิทธิดังกล่าว นั้นไม่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนด้วย ทั้งนี้ เหตุผล เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าในการสอบสวน และเพื่อความสะดวกรวดเร็วของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนในคดีเล็กน้อยและคดีหุโทษ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะสละสิทธิดังกล่าวไปแล้ว เยาวชนก็ยังมี

สิทธิที่จะได้รับการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายใหม่ได้เมื่อมีการร้องขอต่อพนักงานสอบสวนส่วนกรณีการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายในชั้นพิจารณาคดีจะต้องมีการปรับปรุงหลักการให้จำเลยที่อายุเกินกว่าสิบห้าปีสามารถสละสิทธิในการที่จะได้รับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายจากศาลได้ในลักษณะเดียวกันกับการสละสิทธิในชั้นสอบสวนโดยให้สละสิทธิได้ในเฉพาะคดีที่เป็นความผิดลหุโทษหรืออัตราโทษไม่เกินความผิดลหุโทษ โดยการสละสิทธิของจำเลยนั้น ภายใต้อำนาจยินยอมของบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย และหากศาลเห็นว่าการสละสิทธินั้นจะกระทบต่อผลประโยชน์ของจำเลย ศาลจะไม่อนุญาตให้สละสิทธิในการมีที่ปรึกษากฎหมายก็ได้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการเยียวยาแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญและแม้ว่าจะสละสิทธิดังกล่าวไปแล้ว จำเลยก็ยังมีสิทธิที่จะได้รับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายใหม่ได้เมื่อมีการร้องขอต่อศาลเพื่อคุ้มครองหลักประกันและสิทธิประโยชน์ของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญประเด็นที่สาม คุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลแต่งตั้ง สมควรจะต้องเพิ่มคุณสมบัติของประสบการณ์ในการทำงาน หรือผ่านการปฏิบัติหน้าที่ในศาลมาแล้ว เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนและปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดี โดยสมควรให้ที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลแต่งตั้งจะต้องมีประสบการณ์การทำงานในด้านกฎหมายไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลอื่นๆ

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้จะศึกษาแนวคิดและหลักประกันพื้นฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กและเยาวชนในการได้รับความช่วยเหลือด้านที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐและศึกษา วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งที่ปรึกษาจากรัฐ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยจะแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นคือวิเคราะห์ประเด็นการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐในชั้นสอบสวนและวิเคราะห์ประเด็นการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐในชั้นพิจารณาคดีของศาล และวิเคราะห์ประเด็นความเหมาะสมของคุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมายที่รัฐแต่งตั้งให้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการที่รัฐให้ความช่วยเหลือด้าน

ทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ เพื่อศึกษาในเนื้อหาของกฎหมาย หลักเกณฑ์ มาตรฐานสากลคุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมาย และ เจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมถึงศึกษากฎหมายอื่นๆ หรือคดีความที่เกี่ยวข้อง

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการศึกษาวิจัย โดยวิธีวิจัยจากเอกสารเป็นหลัก (Documentary Research) ได้แก่ พระราชบัญญัติ กฎหมาย เอกสารทางวิชาการ หนังสืองานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือทางวิชาการ ของคณาจารย์ และข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบแนวคิดและหลักประกันพื้นฐานเกี่ยวกับหลักประกันในการคุ้มครอง สิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กและเยาวชนในการได้รับความช่วยเหลือด้านที่ปรึกษากฎหมาย จากรัฐ

1.6.2 ทำให้ทราบปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของเด็กและเยาวชนที่จะได้รับการแต่งตั้งที่ ปรึกษากฎหมายจากรัฐในชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณาคดี และปัญหาของคุณสมบัติของที่ปรึกษา กฎหมายที่รัฐแต่งตั้งให้ตลอดจนผลกระทบต่อสิทธิของเด็กและเยาวชน

1.6.3 ทำให้ทราบสิทธิของเด็กและเยาวชนในการได้รับความช่วยเหลือด้านที่ปรึกษา กฎหมายจากรัฐในชั้นสอบสวน และชั้นพิจารณาคดี และคุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมายตามหลัก กฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.6.4 ทำให้ทราบแนวทางในการแก้ไขกฎหมายให้มีการแจ้งสิทธิเด็กและเยาวชนในการ ได้รับจัดหาที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐในชั้นสอบสวน และแนวทางการแก้ไขกฎหมายให้เยาวชน สามารถสละสิทธิในการมีที่ปรึกษากฎหมายได้ชั้นพิจารณาคดี ตลอดจนพัฒนาคุณสมบัติของที่ ปรึกษากฎหมายที่รัฐแต่งตั้งให้